ئەركی جوانیی (ئیستاتیكی) هونەری كاریكاتێر ...هەندرێن خۆشناو

كاریكاتێر بەهۆی بوونی بە یەكێك لە هونەرە شێوەكارییەكان، دەبێت ئەم ئەركە جێبەجێ بكات، چونكە پشت بە تەكنیكە شێوەكارییەكان دەبەستێت. ئەمیش ئەم ئەركە بە دوو ئاڕاستە جێبەجێ دەكات، ئاڕاستەی دەرەكی و ئاڕاستەی ناوەخۆ. ئاڕاستەی ناوەخۆ كورت دەبێتەوە لە ڕۆڵی كاریكاتێر لە زیادكردنی كەرەستەی جوانكاری بەسەر ڕووی لاپەڕەكانی ڕۆژنامە و گۆڤارەكاندا، كە بونیاتی لاپەڕە ئەندازەی تایبەتی خۆی هەیە، كە لەوانەیە سەركەوتوو نەبێت تێیدا و جوانی نەبەخشێت، بونیاتی لاپەڕە پشت بە چەندین رەگەز دەبەستێت، وەكو ناونیشان و جۆرەكانی ڕێنووس و چوارچێوەكان و دابەش و بڵاوكردنەوەی گۆشە و ستوونەكان هەروەها وێنە و تابلۆكان، ئەگەر ئەو بونیاتە سەركەوتوو نەبێت، ئەوا دەبێتە هۆی دەرەنجامی نەرێنی، و ئەگەر سەركەوتووش بوو و بونیاتنرابوو لەسەر بنەمای ڕاست و دروست، ئەوا دەبێتە هۆی دەرەنجامی ئەرێنی، بەبێ گومان كاریكاتێریش ڕۆڵێكی گرنگی هەیە لەو بونیاتەدا، كاتێك كە وێنە و تابلۆ لە بونیاتی لاپەڕەی ڕۆژنامەدا، وەكو پەنجەرەیەك وان لە بونیاتی ئاساییدا، بەبێ گومانیش ئەوەی بچێتە ژوورێكەوە كە زیاتر لە پەنجەرەیەكی تێدایە، هەست بە حەسانەوە دەكات، بە پێچەوانەی ئەوەی دەچێتە ژوورێكەوە كە هیچ پەنجەرەی تێدا نیە، یەكەمیان دەتوانێت بڕوانێتە چەندین لاوە، ئەوەی دووەمیش وا هەست دەكات كە چۆتە زیندانەوە، بەم شێوەیە كاریكاتێر ڕۆڵێكی جوانكاری گرنگ دەبینێت، بە پشت بەستن بە پەرچدانەوەی بینین، كە لە دیتنی لاپەڕەیەكی ڕۆژنامە یان گۆڤارێكەوە دێتەكایەوە، تەنانەت ئەگەر لایەنی بینینیش وەلانێین، كاریكاتێر بابەتێكی جیا لە بابەتەكانی دیكەی لاپەڕەكەی پێشكەش دەكات لە ڕووی شێوازی پێشكەشكردنەوە كە پشت بە گاڵتەجاڕییەوە دەبەستێت، بابەتەكانی دیكەش پشت بە شێوازی دیكەوە دەبەستن، بەمەش كاریكاتێر زامنی فرەیی و هەمەجۆرییە لە ناوەڕۆكدا، لە ئاڕاستەی دەرەكیشدا كورت دەبێتەوە لە گەشەكردنی هەستی جوانكاریی لەلای خوێنەراندا، كە خوێنەرانی ڕۆژنامەكان بە شێوەیەكی گشتی چەند بەشێكی فراوانی ئاڕاستە جیاواز و هەوەسەكانن، مەرجیش نیە لە چێژوەرگرانی هونەرە شێوەكارییە جیاوازەكان بن،

ئەگەر نەشڵێین کەوا زۆرینەی خوێنەران لە بایەخدەرانی هونەرە شێوەکارییەکان نین، هونەری کاریکاتێری لێدەرچێت، کە کاریکاتێر بە نزیکی بابەتەکانیەوە لە جەماوەر، دەتوانێت بگاتە ئەو جەماوەرە، بەمەش خۆی وەکو هونەرێك لە هونەرەکانی شێوەکاری بەسەر ئەم جەماوەرە دەسەپێنێت، بەمەش نزمترین ئاستی پەیوەندی بە هونەرە شێوەکارییەکانەوە لەلایەن ئەو جەماوەرە فراوانەوە دێنێتەکایەوە، لەگەڵ بەسەرچوونی کاتدا، زۆرینەی ئەو خوێنەرانەی کە بایەخ بە هونەری کاریکاتێرەوە دەدەن و چێژی لێوەردەگرن، دەست بە چێژوەرگرتن لە جۆرەکانی تری هونەرە شێوەکارییەکانەوە وەردەگرن و دەتوانن تێیانبگەن، بەمەش کاریکاتێر ئەڵقەی گەیاندنی نێوان هونەرەکانی شێوەکاری و جەماوەرێکی فراوانی خوێنەرانەوە پێکدێنێت، چونکە کاریکاتێر بە پێشکەشکردنی تەکنیکە جیاوازەکانی گرافیکەوە، بینەری ڕاهێناوە لە قبوڵکردنی ئەو هێڵانە و هەستکردن بە جوانییەکانیەوە، و وای لە خوێنەر کردووە دەرچوون لە باوەکانی لا قبوڵ بێت، و بە چاوێکی پشکنەرەوە تەماشای ئەو بەرهەمانە بکات، کە لە چەمکە باوە ڕەگداکوتاوەکانی مێشکی خوێنەرەوە دەردەچن.
بەمەش کاریکاتێر ئەرکی جوانکاریی بۆ خوێنەر و بۆ بڵاوکراوەکەش جێبەجێ دەکات، کە بونیاتێکی هاوسەنگ و شێوەیەکی سەرنجڕاکێشی پێدەبەخشێت، و جەماوەری بۆ ڕادەکێشێت، و بۆ جەماوەریش بەتایبەتی جەماوەری سادە، پەیوەندییەکی سەرەتایی لەگەڵ هونەرە شێوەکارییەکانەوە دابین دەکات.

کاریکاتێری کوردی لە زەریاکان پەڕیەوەو گەیشتە ژاپۆن

هونەرمەند هەندرێن خۆشناو بە کاریکاتێر هاریکاری قوربانیانی ژاپۆن دەکات

ئا / مەسعود مەلا هەمزە

هونەرمەندی شێوەکار و کاریکاتێریست (هەندرێن خۆشناو)، هونەرمەندێکی هەرێمی کوردستانە و لەدایکبووی شاری هەولێری پایتەختە، هەر لە منداڵییەوە هاتۆتە بواری هونەرەوە، لەدوای راپەڕینەوە بەشدارییەکی بەرچاوی هەبوو لە بواری هونەری شێوەکاری بە گشتی و کاریکاتێری بە تایبەتی، هەر لەسەرەتای ساڵانی نەوەدەکانەوە تاوەکو ئێستا بەردەوامی کاریکاتێر لە رۆژنامە و گۆڤارەکانی کوردستان بڵاودەکاتەوە، سەرەڕای دەیەها بابەت و وەرگێڕان و نووسین.

* لە ٤ی مارت بە (٢) کاریکاتێر بەشداریکرد لە (فیستیڤاڵی بەرازیل ٢ کاریکاتێری نێودەوڵەتی) کە لەژێر ناونیشانی (دیکتاتۆرییەت و ستەمکاری) بوو، کە هەریەک (گالەریی کۆرتوکەنسە) و (ئارتسی لیمس لیمەیچ) پێیهەڵساوبوون بە هاوکاری داریی (دەزگای نەوروێژیی ئەلمانیایی)، ئەم فیستیڤاڵە کاریکاتێرە بۆنەیەکی نێودەوڵەتی بوو دژ بە دیکتاتۆرەکان و ستەمکاران لە جیهاندا، بەبێ جیاوازی لەنێوان وڵاتان و نەتەوە و گەلان و دینە جیاجیاکاندا، لەم فیستیڤاڵەدا (٣٨٢) کاریکاتێریستی نێودەوڵەتی لە (٦٦) وڵاتەوە کارەکانی خۆیان ناردبوو، هەر کاریکاتێریستێک مافی ئەوەی هەبوو بە (٣) کاریکاتێر بەشداری بکات، بەڵام تەنها (٩٠٠) کاریکاتێر قبوڵکرا و نمایشکرا.

کە لە شاری سکۆپیا لە مەسەدۆنیا لەلایەن (گالەریی هونەریی ئۆسکار) ئەنجامدرا، و کارەکانیش لە مۆزەخانەی (هونەر لەسەر کاغەز) بە بەردەوامی نمایش دەکرێ.

* لە ١٠ ئەپریل بە (٣) کاریکاتێر بەشداریکرد لە (فیستیڤاڵی کاریکاتێری دژ بە تیرۆریزم)ی لە تارانی پایتەختی ئێران، کە (١٨٧) هونەرمەندی کاریکاتێریست لە (٦٧) وڵات بەشداری تێداکردبوو، لە کوردستان هەندرێن خۆشناو و لە عێراقیش هونەرمەند (علی المندلاوی) بەشداریان کردبوو، لیژنەی هەڵسەنگاندنی کارەکانیش پێکهاتبوون لە هونەرمەندان (پاوێل کوچینسکی - پۆڵەندا) و (ناجیم سولاج - تورکیا) و (تەمین تاهایی و مەسعود زیابی و م. نۆبست موحەمەدی - ئێران)، تەنها (٤٢٣) کاریکاتێر قبوڵکران و نمایشکران.

هەندرێن خۆشناو وتی: هەڵسووڕێنەرانی ئەم بۆنە هونەرییە نێودەوڵەتییە ئاگاداریانکردمەوە، کە پێشانگاکە (ئۆکسفۆرد)ی بۆ ناوچەکانی سەرۆک و (سۆ دوو بانتۆ)ی سەرۆک وەزیرانی ژاپۆن ئەنجامدرا، پێشانگا جیهانییەکەش لەسەر سیناریۆی نۆژەنکاری قوربانیانی سونامی ژاپۆن رێکخرا و وێنەکان هەڵواسران، کارەکانیش لە رۆژنامە و بڵاوکراوەکانی ژاپۆنیش بڵاوکرانەوە، بە کۆکردنەوەی داهاتی فرۆشتنی تابلۆکان کە لەلایەن پەیمانگای یارمەتیدانی قوربانیانی ژاپۆنەوە ئەنجامدرا، یارمەتییەکی ماددی و مەعنەوی ئەو قوربانیانە کرا، کە هونەرمەندان و کاریکاتێریستانی هەموو جیهان پێشکەشیانکردن.

هەندرێن خۆشناو وتی: خاڵێکی بۆ من وەکو هونەرمەندێکی کورد و بە ناوی کوردستانەوە بەشداریم لە کارێکی وا نێودەوڵەتی هونەری و هەروەها مرۆڤایەتی بکەم، و هاریکارییەکی هەرچەندە بچووک و رەمزی بێت پێشکەشی بە قوربانیان و لێقەوماوانی وڵاتێکی وەک ژاپۆن بکەم، کە ساڵانێک یارمەتی کوردستان و خەڵکی کوردستانیان داوە، و بیسەلمێنین کە ئێمەی کورد گەلێکی بەوەفاین و چاکە و هەڵوێستی کەسمان لەیادناچێ بە تایبەتی لە رۆژانی سەختدا، و بەردەوام لایەنگری گەلانی ئێشەوماو و چەوساوەین، ئەوەی پێمان بکرێ درێغی ناکەین، ئەمانە بە چەندین تابلۆی کاریکاتێریش بێت.

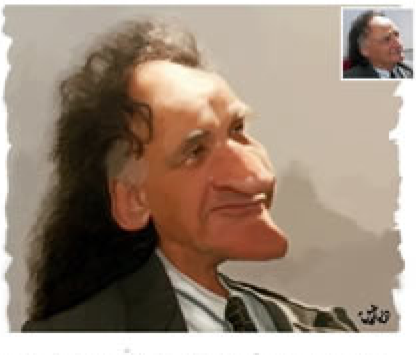

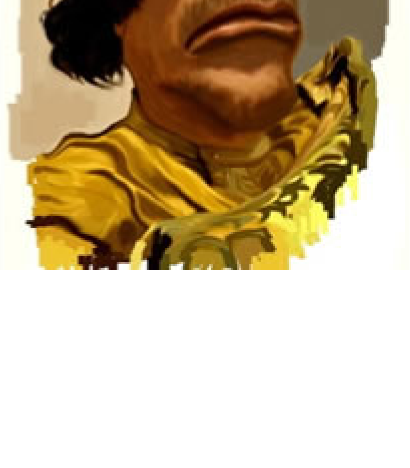

هونەرمەند هەندرێن خۆشناو وتیشی: بەهیوای ئەوەم کە ئەم بۆنە هونەرییە جیهانییە ببێتە هۆکارێک بۆ نەمانی دیکتاتۆرییەت و خوازیارانی دەسەڵات بە ڕێگەی ناشەرعی، سوپاسی برای بەڕێزیش هونەرمەند (ئالتین گۆزل) دەکەم کە ناونیشانەکەی بۆ ناردم بۆ بەشداریکردن لەم فیستیڤاڵە نێودەوڵەتییە، و گەلی ئەرمەنیان پێتانی کە دوایی لە (مۆزەخانەی کاریکاتێری) لە شیانمن لە ئۆکسەمبۆرگ لە مانگی مایس گەلەرییەکی ترمان بۆ بکەنەوە

ئەو ئاڵایەی عیراق کە لەسەرووی ناوی ئێمەیان هەڵواسیبوو، ئاڵا کۆنەکەی حزبی بەعسە، ئەو ئاڵایە چەند ساڵە گۆڕاوە بە ئاڵایەکی نوێ و داواشکرد کە ئاڵا نوێیەکە هەڵواسن.

* لە ٥ی ئەپریل تەنها بە (٦) کاریکاتێر بەشداریکرد لە (فیستیڤاڵی کاریکاتێری رۆژنامەکەری نێودەوڵەتی ٦٦) کە لە شاری ئۆتاوای پایتەختی کەنەدا ئەنجامدرا، بە ناونیشانی (سایتی ویکیلیکس و هەڵسوڕاوانی) لەلایەن گۆڤاری کەنەدایی سەر بە (دەزگای بڵاوکراوەی ئازادی جیهانی